



Työllistettävyyden ihanteet – miten ne houkuttavat ja haavoittavat?

Maija Korhonen, Heli Mutanen & Päivi Siivonen

<https://sites.uef.fi/highemploy/?lang=en>



Aiheeseen liittyvät artikkelit

- Komulainen, K. & Korhonen, M. (2023). Health as employability potential in business graduates' career imagination. In P. Siivonen, U. Isopahkala-Bouret, M. Tomlinson, M. Korhonen & N. Haltia (Eds.) *Rethinking graduate employability in context: Discourse, policy and practice*. London: Palgrave Macmillan.
- Korhonen, M., Siivonen, P. & Isopahkala-Bouret, U. (2022). Sinnikkään työntekijän ihanne ja haavoittuvuus naisten asiantuntijatyössä. Teoksessa E. Laakkonen, T. Sotkasiira, I. Lehto & M. Heikkilä (toim.) *Haavoilla – käsite ja kokemus. Aikuiskasvatuksen näkökulmia rikkoviin elämäntilanteisiin*. Jyväskylän yliopisto: SoPhi.
- Korhonen, M., Siivonen, P., Isopahkala-Bouret, U., Mutanen, H. & Komulainen, K. (arvioitavana). Young and/but successful: Business graduates performing themselves as valuable labouring subjects.
- Mutanen, H., Korhonen, M. & Siivonen, P. (2023). Employability as self-branding in job search games: A case of Finnish business graduates. In P. Siivonen, U. Isopahkala-Bouret, M. Tomlinson, M. Korhonen & N. Haltia (Eds.) *Rethinking graduate employability in context: Discourse, policy and practice*. London: Palgrave Macmillan.
- Siivonen, P., Korhonen, M., Isopahkala-Bouret, U. & Luostarinen, K. (arvioitavana). Young businesswomen's negotiations of top performativity and related vulnerabilities.



Työllistettävyyden ideaalit

- Korkeakoulutettuihin ja heidän persoonaansa kohdistuvat ihanteet ja vaateet:
 - Tutkintojen rinnalla korostetaan yrittäjämäisyyttä ja muita, erityisesti persoonaan (vs. kykyihin ja osaamiseen) liittyviä ominaisuuksia.
- Työllistettävyysspuheessa nämä ihanteet näyttäytyvät melko yleisinä ja kaikkia samalla tavalla koskevina.
- **Elämäntilanteet, uran vaihe ja sosiaaliset erot (kuten sukupuoli, luokka, ikä) ja myös työelämän todelliset kontekstit jätetään huomiotta.**



Keskiössä haastattelupuheen analyysi

- Hankkeessa on tutkittu, **miten korkeasti koulutetut eri asemissa ja elämäntilanteissa itse mieltävät nämä ihanteet: yhtäältä samaistuvat niihin ja toisaalta erottautuvat niistä.**
- Narratiivis-diskursiiviset analyysimenetelmät.
- Tutkimuksen fokuksessa tällöin:
 - **Miten ja millaiseksi itseä työstetään haastattelupuheessa** (vs. yksilön todelliset kyvyt, ominaisuudet ja työllistyminen)?
 - Miten haastateltavat puheessaan **käsittelevät laajempia työllistettävyyden ihanteita ja neuvottelevat niistä?**



Tutkimusten kohdejoukot & erilaiset sosiaaliset asemat

- Kaupalliselta alalta valmistuneet **nuoret aikuiset**.
 - Erityisesti nuoret hiljattain valmistuneet joutuvat varmistelemaan paikkaansa ja lunastamaan asemansa työmarkkinoilla (Tomlinson, 2008).
 - ”Tutkinto on passi, mutta tarvitaan myös valuuttaa.”
- Asiantuntijatehtävissä toimivat **eri-ikäiset naiset**.
 - Erityisesti **nuoria naisia** puhutellaan itsevarmoina ja sitkeinä menestyjinä, jotka ylittävät ketterästi kohdalleen tulevia esteitä (McRobbie, 2007; Ikonen, 2020; Kivijärvi, 2021).
 - Oletus: Tasa-arvo on jo saavutettu, naisilla tasa-arvoiset mahdollisuudet miesten kanssa työelämässä (McRobbie, 2007).

Tulokset



Kokematon mutta silti pätevä noviisi

- Sakari: Multa odotetaan paljon enemmän, mitä mun tämä taso vaatisi -- tääl on paljon -- mua parempia ja asiantuntevampia konsultteja, jotka osaa tietystä asiasta huomattavasti enemmän kun minä.... -- menin tohon vanhaan yritykseen hyvin nuorena konsulttina -- menin yksin sinne asiakkaille -- kyl siinä sit on kasvanu myös sinänsä henkisesti--- kun on oppinu olemaan ehkä vähän vanhempi, niin kyllä siit on ollu selkeesti sit hyötyy myös. -- mut et en mää oo silti koskaan pitäny sitä minään ongelmana -- et joku ajattelis, et hitsi, kun toi on niin nuori. Koska -- mää oon omasta mielestä ainaki sosiaalisesti tosi lahjakas -- pystyn -- puhumaan asioista, mistä mää en välttämättä täysin ymmärrä -- luontevasti, vakuuttavasti -- ja sitä kautta saamaan sitä uskottavuutta -- pystyn mukautumaan erilaisiin tilanteisiin ja tulkitsemaan muita ihmisii -- osaamistahan voi aina kehittää...



Nuori ikä on noviiseille sekä hyve että ongelma

- Nuorta ikää ja työkokemuksen puutetta pyritään paikkaamaan:
 - Sosiaalisilla taidoilla
 - Esiintymis- ja vuorovaikutustaidoilla rekrytointitilanteissa, sosiaalisella kyvykkyydellä työpaikoilla.
 - Itsen tuotteistamisella brändäyksen avulla.
 - Sosiaalisten taitojen puute näyttäytyy heikkoutena työmarkkinoilla, jos ei pysty tuotteistamaan itseään oikealla tavalla.
 - Intohimolla ja innokkuudella: on **halukas ja kyvykäs** oppimaan ja kehittymään ja siten arvokas työnantajalle ja organisaatiolle.
 - Tässä mielessä nuori ikä on hyve; ko. hyveet liitetään nuoreen ikään.
- Tuoreet tutkinnot eivät näyttäydy riittävinä oman arvon kannalta, vaan persoonaan "tärähtävät" ominaisuudet ja hyveet.



“Huijareita” asiantuntijapöydissä: Kokemattomuus estää lepäämästä

- Katriina: Mä jotenki haluan löytää sen paikkani, et **mä haluan olla se asiantuntija** -- mä en ehkä viel osaa pysähtyä siihen, että nyt hengitän vähän aikaa -- vaan se on aina jotenki semmonen jossain **takaraivossa -- se semmonen henkinen CV** -- ja sit taas, ku mul hirveen helposti tulee semmonen **huijarisyndrooma**, että mä istun jossaki johtoryhmän pöydässä -- mä mietin mielessäni, et miten sä oot ittes tähän pöytään saanu -- oonks mä niinku saanu uskoteltu nää ihmiset jotenki, että mä osaan nää jutut, vaik mä osaisinki, mut mä en tavallaan suostu uskoo siihen, niin kauan, kunnes mä oon saanu tarpeeks sitä tehdä -- jotta mä voin olla varma siitä.



Huippusuorittaminen vastauksena "tytöttelyyn" ja vähättelyyn

- Nuoret naiset joutuvat jatkuvasti pohtimaan ja työstämään asemaansa ja arvoansa bisnesorganisaatiossa.
 - Heidän arvonsa ja asiantuntijuutensa kyseenalaistuvat iän ja siitä johtuvan työkokemuksen puutteen ja naissukupuolen perusteella.
 - Nuoret naiset vastaavat tähän korostamalla huippusuorittamista.
- NN tunnistavat työelämän epätasa-arvon, mutta kritiikin sijaan korostavat omaa kyvykkyyttään ja vastuutaan ongelmien ylittämässä.
 - Rakenteelliset ongelmat tulevat yksilöllisesti ratkaistaviksi.



Väsymisen hallinta "peiliin katsomisen" paikkana ja tokenemistaitona

- Katriina: **Edelleen tehtävä töitä lujasti** -- koska -- niit kilpailijoita siel on -- toisaalta **mä en myöskään halua polttaa itteeni loppuun** -- jossain vaihees ottaa, **kattoo itteään peilistä** ja vähän niinku **miettii, et tekeekö liikaa asioita**, koska -- se **liika näyttämisen ja kehittymisen halu sit taas saattaa johtaa siihen niinku työuupumukseen** -- koska sit **jos tavallaan sä uuvut, niin sit sä tiput siitä kelkasta, ku sun pitää niinku levätä**, ja -- se ei oo se, mitä haluaa ite, että nyt yhtäkkiä niinku sit jättäytys pois siitä.



Tasapainoilua huippusuorittamisen ja hyvinvoinnin välillä

- Lunastaakseen paikkansa bisnesorganisaatioissa nuorten naisten on itse huolehdittava hyvinvoinnistaan ja jaksamisestaan, jotta tuleva työura ei vaarannu.
- Naissukupuoleen liittyvä vähättely pakottaa nuoret naiset tasapainoilemaan huippusuorittamisen ja jaksamisen rajoilla.
- Jaksamisen kontrollointi on osa hyvää työntekijyyttä nuorille naisille.
- Ylipäätään itsen esittäminen työllistettävänä kuluttaa.

Mitä tuloksista voi päätellä?



Miten ideaalit houkuttavat ja haavoittavat?

- Korkeakoulutetut toistavat paljolti työllistettävyyden puheenpartta. Tätä selittävät:
 - Kauppatieteiden toimintakulttuuri (loudspeaker).
 - Bisneskulttuuri ja sen maskuliinisuus.
 - Kilpailu asemista organisaatioissa + työhakupelit.
 - Iän ja sukupuolen määrittämä (alisteinen tai haavoittuva) asema.
- Itseä esitetään ihanteiden mukaisena, koska omaa asiantuntijuutta täytyy osoittaa ja todistella.
 - Tähän ei sovi metelin nostaminen ikä- ja sukupuolisyrjinnästä.
- Työelämän ja organisaatioiden ongelmat alkavat näyttäytyä yksilön puutteina ja vikoina, joista yksilöiden on itse kannettava vastuu.



Pohdittavaksi

- Pakottaako nuori ikä ja kokemattomuus tekemään jatkuvasti vähän "liikaa" ja lykkäämään hölläämistä?
- Työllistettävyyden kytkeytyessä erityisesti persoonaan, merkitseekö se henkilökohtaista epäonnistumista, että ei pysty tai halua vastata näihin ihanteisiin?
- Tutkimuksemme konteksti on bisnesmaailma. Kertovatko tulokset laajemminkin nykytyöelämästä?

Kiitos!





Lähteet

- Adamson, Maria (2017). 'Postfeminism, neoliberalism and a "successfully" balanced femininity in celebrity CEO autobiographies'. *Gender, Work & Organization* 24, 314–327.
- Adamson, Maria & Kelan, Elisabeth K. (2019). 'Female Heroes': Celebrity Executives as Postfeminist Role Models. *British Journal of Management* 30(4), 981-996.
- Baker, Darren T. & Kelan, Elisabeth K. (2019) Splitting and blaming: The psychic life of neoliberal executive women. *Human Relations* 72 (1), 69-71.
- Bamberg, M. (1997). Positioning between structure and performance. *Journal of Narrative and Life History* 7(1-4), 335-342.
- Bamberg, M. & Georgakopoulou, A. (2008). Small stories as a new perspective in narrative and identity analysis. *Text and Talk* 28(3), 377-396.
- Chowdhury, Nilima (2020) Practicing the ideal depressed self: Young professional women's accounts of managing depression. *Qualitative Health Research* 30 (9), 1349-1361.
- Gill, R. & Orgad, S. (2018). The amazing bounce-backable woman: Resilience and the psychological turn in neoliberalism. *Sociological Research Online*, 23(2) 477–495.
- Gill, R., & Orgad, S. (2017). Confidence culture and the remaking of feminism. *New Formations* 91(91), 16–34.
- Ikonen, Hanna-Mari (2020). Having a top-class mindset? Post-feminism and the co-construction of class and mindset among young Finnish women. *Gender and Education* 32(7), 944–960.
- Kauppinen, K. (2013). Full power despite stress: A discourse analytical examination of the interconnectedness of postfeminism and neoliberalism in the domain of work in an international women's magazine. *Discourse & Communication* 7(2), 133-151.
- Kelan, E. K. & Dunkley Jones, R. (2010). Gender and the MBA. *Academy of Management Learning & Education*, 9(1), 26-43.
- Kivijärvi, M. (2021). "Stop whining and be a badass": A postfeminist analysis of university students' responses to gender themes. *Equality, Diversity and Inclusion, Early online*. <https://doi.org/10.1108/edi-08-2020-0219> .
- Lamberg, E. (2020). Ambivalent aspirations: Young women negotiating postfeminist subjectivity in media work. *European Journal of Cultural Studies*. DOI: 10.1177/1367549420935896
- McRobbie, A. (2007). Top Girls? Young women and the post-feminist sexual contract. *Cultural Studies* 21(4-5), 718–737.
- McRobbie, Angela (2015). Notes on the perfect: Competitive femininity in neoliberal times. *Australian Feminist Studies* 30(83), 3–20.
- Scharff, C. (2016). The psychic life of neoliberalism: Mapping the contours of entrepreneurial subjectivity. *Theory, Culture & Society* 33(6), 107–122.